

Ελευσίνια Μυστήρια: Δήμητρα και Κόρη

1. Τι είναι Μυστήρια και παρανοήσεις γύρω
από τα μυστήρια

Εισηγήτρια: Αναστασία Καραβασιλείου

<https://cosmologies.earthandfreedom.gr>

Ελευσίνια Μυστήρια

1. Τι είναι Μυστήρια
2. Παρανοήσεις γύρω από τα μυστήρια
3. Ελευσίνια Μυστήρια: Πότε, Που και Ποιοι
4. Αρχαιολογικά δεδομένα
5. Ο Ομηρικός ύμνος της Δήμητρας
6. Μύθοι σχετικά με τη Δήμητρα και την Περσεφόνη
7. Η τελετουργία των Ελευσινίων Μυστηρίων
8. Οι παραλλαγές της λατρείας της Δήμητρας και της Κόρης σε διαφορετικές περιοχές
9. Ερμηνείες και Παρατηρήσεις

Α. Τι είναι τα Μυστήρια

1. Τι είναι τα μυστήρια

Μυστικός χαρακτήρας

Πολλές εικασίες, ελάχιστες
βεβαιότητες

Αισιόδοξη προσέγγιση:

Μπορούμε να Παρατηρήσουμε την εικονογραφία και

- να μελετήσουμε τις Πηγές

Απαισιόδοξη προσέγγιση:

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε
τίποτε για αυτά

• Χαρακτηριστικά της ουσίας τους

Προέλευση

Από την Ανατολή

Απεύθυνση

Σε συγκεκριμένους θεούς:
Ίσιδα, Μεγάλη Μητέρα,
Μίθρας, Διόνυσος

Όροι

μυεῖν και τελεῖν

η Πράξη της μύησης

μύστης

Ο μυσούμενος

μυστήρια

Η διοργάνωση

Τελεστήριο

Ο ναός, το οίκημα

Τελετή

Σχετίζεται γενικά με
τις θρησκευτικές
γιορτές

ὄργια και ὀργιάζειν

Έντονη συμμετοχή
στη γιορτή, κυρίως
για τα Μυστήρια

Μυστήρια

Απόλυτη μυστικότητα

Απόρρητο ή άρρητο

Απόρρητο: δεν πρέπει να
ειπωθεί

Άρρητο: δεν μπορεί να ειπωθεί

Μυστική κίστη

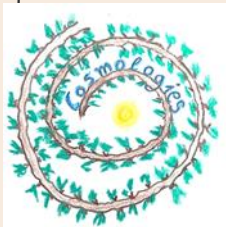
Καλάθι

Αποκρύπτει τα Ιερά
αντικείμενα
Φίδι τυλιγμένο γύρω της

Κεντρικές Ιδέες

- ❖ θάνατος και ανάσταση
- ❖ αναγέννηση και υιός Θεού
- ❖ φώτιση και απολύτρωση
- ❖ θεοποίηση και αθανασία

Θάνατος

- ❖ συνδεόταν Πάντα με την ανάσταση
- ❖ συμβόλιζε την Παύση της Παλιάς ζωής που ο μνημένος απέρριπτε
- ❖ Οι θεοί όπως ο Άττις και ο Όσιρις, όταν πέθαιναν, παρέμεναν νεκροί ή ανασταίνονταν στο βασίλειο των νεκρών.
- ❖ Η κεντρική αυτή ιδέα του θανάτου και της επιστροφής στη ζωή συνδέεται με τους κύκλους της βλάστησης

Ανάσταση

- ❖ δηλώνεται μέσα από τις λέξεις *renasci* και Παλιγγενεσία μεταξύ άλλων, που σημαίνουν το να ξαναγεννηθεί κανείς.
- ❖ Η είσοδος σε μια νέα ζωή
- ❖ Η κάθαρση
- ❖ Η υψηλότερη κατάσταση στην οποία φτάνει ο μύστης

Υιός/παιδί του Θεού

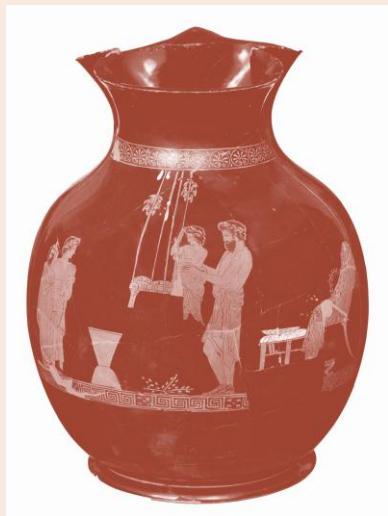

- ❖ αυτός/ή που ξαναγεννιέται με τη χάρη του Θεού.
- ❖ Μια χριστιανική αντίληψη που δεν υπήρχε στην αρχαιότητα.
- ❖ Οι θεοί αναφέρονταν ως Πατέρες, αλλά όχι ως Παιδιά τους οι άνθρωποι
- ❖ Ωστόσο, αναφέρεται η γέννηση Παιδιού στα μυστήρια

Απολύτρωση

- ❖ έχει τη σημασία της απελευθέρωσης από την ειμαρμένη, από το αναπόφευκτο Πεπρωμένο.
- ❖ Οι εξαγνισμένοι έσβηναν τις ακαθαρσίες τους, Προκειμένου να μνηθούν.
- ❖ Μέσα από τα μυστήρια απελευθερώνονταν από τους φόβους τους και είχαν μια ευλογημένη ζωή στον άλλον κόσμο.

Θεοποίηση

- ❖ συχνές οι αναφορές για ανθρώπους (άνδρες ή γυναίκες) που θεοποιήθηκαν ή ζευγάρωσαν με θεούς: ένωσή τους με το θείο.
- ❖ Επαφή με σύμβολα και ιερά αντικείμενα: είσοδος στον κόσμο του θείου.
- ❖ Μυσταγωγικά γεύματα: συμμετοχή στη θεία δύναμη.

Αθανασία

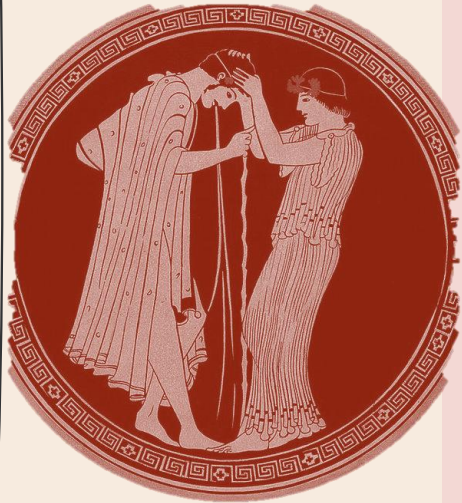

- ❖ στην αρχαιότητα απορριπτόταν η αθανασία του σώματος και η ανάστασή του.
- ❖ Η αθανασία της ψυχής ήταν μια πρωταρχική πίστη και είχε μια υλική μορφή, που έγινε άυλη στην ύστερη αρχαιότητα.
- ❖ Η αθανασία της ψυχής επιτυγχανόταν στα μυστήρια πριν τον θάνατο του σώματος, τη στιγμή της μύησης και αυτή ήταν η ευδαιμονία που χάριζαν τα μυστήρια.

Συγκίνηση

- ❖ Δεν υπήρχε μια θεολογία μυστηρίων.
- ❖ Αριστοτέλης: οι μνημένοι δεν μάθαιναν τίποτε· αλλά βρίσκονταν σε μια συγκεκριμένη διάθεση αποδοχής.
- ❖ Τα μυστήρια βασίζονταν στη συγκινησιακή κατάσταση της ανθρώπινης ψυχής.
- ❖ Πλούταρχο: (1) περιπλάνηση στο σκοτάδι, (2) ανώτατο σημείο βαθύ φόβου και κατανόησης, (3) θαυμαστό φως και θεϊκές εμφανίσεις.

Αλληγορίες

- ❖ Αλληγορική ερμηνεία των τελετουργιών: λόγω της μυστικότητας που περιέβαλλε τα μυστήρια, ο λόγος τους ήταν ενδεδυμένος με πολλές αλληγορίες που **χρειάζονταν ερμηνείες και εξέφραζαν υψηλότερες φιλοσοφικές ιδέες.**
- ❖ Παρόλο που γίνονταν από την αρχαιότητα προσπάθειες ερμηνείας, **δεν υπάρχει μια παγιωμένη ερμηνεία**

Ατομικότητα

- ❖ Η συμμετοχή στα Μυστήρια ήταν μια **προσωπική επιλογή**.
- ❖ Δικαιολογημένα αναφέρεται ότι στον 7ο/6ο αι. π.Χ. έχουμε την «ανακάλυψη του ατόμου».
- ❖ Η λήψη μιας ατομικής απόφασης και η αναζήτηση μιας ατομικής θρησκευτικής Πορείας
- ❖ Η αυτονομία του ατόμου κορυφώνεται με την υπέρβαση της τελετουργίας και την υιοθέτηση ενός τρόπου ζωής βασισμένης στην Προσωπική ευθύνη.

Παρανοήσεις γύρω από τα Μυστήρια

Η παλαιότητα των μυστηρίων

- ❑ Δεν είναι όψιμες. Ίσως αυτή η εντύπωση προέρχεται από τα μυστήρια της Ίσιδας, ή τα μιθραϊκά μυστήρια
- ❑ Τα κατ' εξοχήν μυστήρια είναι αυτά της Ελευσίνας που άνθισαν από τον 6ο αι. π.Χ., ενώ το κεντρικό της κτίριο μέσα στο Τελεστήριο προέρχεται από τη μυκηναϊκή περίοδο.
- ❑ Ενδείξεις για μυστηριακές τελετουργίες ήδη στη Νεολιθική.

Η Προέλευση από την Ανατολή

- ❖ Ακόμη και τα μυστήρια της Μεγάλης Μητέρας (Φρυγία), Ίσιδας (Αίγυπτος) και του Μίθρα (Ιράν) αντανakλούν Περισσότερο το παλαιότερο πρότυπο της Ελευσίνας ή και του Διονύσου.
- ❖ Επιπλέον, υπάρχουν στοιχεία για τέλεση αντίστοιχων τελετών στην Κρήτη, που στην Ελευσίνα και τη Σαμοθράκη έγιναν μυστικές

Ως θρησκείες υπέρβασης

- ❖ Το τρίτο στερεότυπο αφορά την ουσία των μυστηρίων· ότι δηλαδή είναι Πνευματικές θρησκείες και αντανακλούν ουσιώδη αλλαγή της θρησκευτικής στάσης, ότι προκύπτει η υπέρβαση της εμπειρικής αντίληψης και η κατάκτηση μιας υψηλότερης Πνευματικότητας.
- ❖ Ως ένα Προστάδιο του Χριστιανισμού. Ωστόσο, οι μυστηριακές λατρείες δεν είναι θρησκείες, αλλά λατρείες.

